

KARAKTERISTIČNI VIDEO PRIKAZI ZA UNESCOV SEZNAM NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE

Smernice za oblikovanje karakterističnih video prikazov za UNESCOv Seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva (v nadaljevanju UNESCOV Seznam) so namenjene prijaviteljem enot, avtorjem in producentom video prikazov.

UVOD

Slovenija je lani prijavila prvi enoti na UNESCOv Seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva, zato strategijo še oblikujemo. Smernice smo pisali dokaj široko in splošno, ker predvidevamo, da bomo sodelovali tako z izkušenimi filmskimi avtorji kot tudi z začetniki na tem področju. **Dobri video prikazi bodo rezultat dobrega sodelovanja med nosilci dediščine, prijavitelji enot in avtorji** (včasih bodo vse tri kategorije ista skupina ljudi, spet drugič bodo razmerja med njimi bolj formalna). Vsekakor svetujemo, da prijavitelji enote in avtorji koncept video prikaza oblikujejo skupaj pred snemanjem.

Slovenski etnografski muzej ima kot Koordinator varstva žive kulturne dediščine v postopku priprave karakterističnih video prikazov za vpis na UNESCOv Seznam posvetovalno vlogo, daje torej smernice za izdelavo karakterističnih video prikazov in presoja ustreznost končnih izdelkov. Direktorat za kulturno dediščino na Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport prijavo z vsemi prilogami uradno pošlje na UNESCO.

Pod točko A so zbrana priporočila za izdelavo novih karakterističnih video prikazov, pod točko B pa kriteriji za presojanje ustreznosti že obstoječih video izdelkov.

Veseli bomo, če nas boste prijavitelji in avtorji video prikazov obveščali o svojih izkušnjah, da jih bomo v nadaljevanju lahko vključili v strategijo in tako olajšali delo naslednjim prijaviteljem, smo pa tudi na razpolago za morebitna vprašanja.

Ljubljana, 15.1.2014

Nadja Valentinčič Furlan
kustodinja za etnografski film

Kontakt:

Slovenski etnografski muzej
Metelkova 2, Ljubljana
01/3008 700
nadja.valentincic@etno-muzej.si
www.etno-muzej.si

A. PRIPRAVA NOVIH KARAKTERISTIČNIH PRIKAZOV ZA UNESCOV SEZNAM

I. UNESCO daje relativno malo navodil o video prikazih:

(Glej <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00184>).

1. Točka 14 opredeljuje vsebino video prikazov: »Video naj predstavi različne vidike dediščinskega elementa v sedanjem stanju, osredotoča naj se predvsem na vlogo v skupnosti, na procese predajanja znanja in na izzive, s katerimi se nosilci dediščine soočajo.«
2. Točka 15 opredeljuje UNESCOve zahteve **glede odstopa avtorskih pravic**. (Avtorji in producenti se odpovedo materialnim avtorskim pravicam, moralnim pa se po zakonu ne morejo, zato so avtorski in producerski deleži navedeni. Avtorji in producenti video prikaza dovolijo prosto prikazovanje karakterističnega video prikaza v kontekstu slovenskega Registra žive kulturne dediščine in UNESCOvega Seznama, za druge vrste uporabe je potreben nov dogovor.)
3. Točka 20 opredeljuje dolžino končnega video izdelka na **manj kot 10 minut**. UNESCO zahteva podnapise ali zvočni zapis v angleškem in / ali francoskem jeziku poleg nativnih jezikov (UNESCO spodbuja več jezikovnih različic, prednost daje podnapisom).
4. Točka 21 navaja **tehnične karakteristike**, pretežno govori o nosilcih (Blu-ray, HDV, DVD ali DV) in manj o formatih. Avtorji lahko upoštevajo priporočila za slovenski register – formata MPG2 na DVD nosilcu in flv za spletno objavo.

II. OSNOVNA IZHODIŠČA za pripravo karakterističnih video prikazov za nacionalni Register veljajo tudi za UNESCOvo listo. Podana so v razdelku Avdiovizualno dokumentiranje nesnovne kulturne dediščine ... v Priročniku o nesnovni kulturni dediščini na straneh 35–40. Glej http://www.nesovnadediscina.si/sites/default/files/Prirocnik_o_nesovni_kulturni_dediscini.pdf.

Tukaj povzemamo bistvo:

Na terenu s kamero zabeležimo bistvene elemente pojava nesnovne dediščine:

- celovit delovni postopek, šego, izbrani element nesnovne kulturne dediščine
- nosilce dediščine (izvajalce dejavnosti)
- okolje, v katerem izvajajo dediščinski pojav,
- zvočno podobo (zvoke dejavnosti in naravne zvoke okolja),
- intervju z nosilci o pomenu pojava za skupnost, načinu prenašanja znanja, izzivih ...

V montaži ohranjamo čisto vizualno pripoved. Napisi prinašajo naslov enote, kraj in čas dogajanja, imena nosilcev pojava, v zaključku pa avtorske in producerske deleže. Razlage lahko dodamo s kratkimi mednapisi ali kratkimi razlagami nosilcev pojava (najbolje je, da so izjave posnete v istem kontekstu in istem okolju, da se organsko vklapljujejo v celoto).

Pri pripravi prijav za vpis v Register žive kulturne dediščine video prikaz ni obvezen, UNESCO pa zahteva karakteristični video prikaz za vsako nominacijo. Smiselno je upoštevati tudi ciljno publiko in prevladujoči način dostopnosti na spletni strani (glej v nadaljevanju).

III. CILJNA PUBLIKA IN NAČIN DOSTOPNOSTI

V primeru UNESCOvega Seznama nesnovne kulturne dediščine človeštva ni lahko definirati uporabnikov video prikazov. Iz načina objave lahko sklepamo na možne kategorije gledalcev.

1. Karakteristični video prikazi UNESCOvega Seznama so dostopni:

- UNESCOv portal <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011>, [UNESCO Archives Multimedia website](http://www.unesco.org/archives/multimedia/index.php?s=films_details&pg=33&id=2217) (primarni kanal, traja nekaj časa, da se naloži)
- Video prikazi se predvajajo tudi z Youtuba (sekundarni kanal, predvajati se začne takoj) <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011&RL=00839#identification>
- Predstavitve, prireditve, konference, posvetovanja, televizije, ...
- Seveda pa tudi v nacionalnem in lokalnem okolju, ...

2. Kdo predvidoma pregleduje video prikaze na UNESCOvem Seznamu?

Raziskovalci, ki načrtno pregledujejo vsebine na UNESCOvem Seznamu:

- svetovna javnost in strokovnjaki, ki jih zanima nesnovna dediščina,
- novinarji in medijske hiše, turistična industrija, študentje,
- nosilci sorodne dediščine (iščejo primere dobrih praks za prijavo svojih enot ali povezovanje s sorodnimi vsebinami in enotami v drugih državah),
- sodelavci projekta, člani skupine, sorodniki, vaščani (spremljajo svojo enoto in njej sorodne).

Gledalci, ki naključno naletijo na UNESCOv Seznam ali video prikaz na Youtubu:

- šolarji, dijaki, študentje za projektne, seminarske naloge ...
- popotniki, potovalne agencije, turisti, avtorji popotniških priročnikov ...
- naključnim obiskovalcem je lahko video na Youtubu prvo srečanje z nesnovno kulturno dediščino; mnogi sploh ne vedo, da obstaja UNESCOv Seznam.

Sklepamo, da video prikaze pregleduje več odraslih kot otrok, večji delež splošne publike kot strokovnjakov in več uporabnikov, ki se prvič srečujejo z določenim dediščinskim pojavom. Filmi nagovarjajo ljudi z dobrim in tiste s slabšim znanjem angleškega jezika: prvi razbirajo komentar in razlage, drugi pa se zanašajo na sliko in t.i. naravni (IT) zvok.

Priporočamo, da glavnino sporočila nosita slika in avtentični zvok; nujne podatke lahko dodate z napisi na sliko, odgovore na zadnja tri vprašanja lahko nosijo izjave nosilcev ali komentar. Za jezikovno dostopnost največ naredite, če izjavam v slovenščini dodate angleške podnapise (v dovolj veliki in pregledni tipografiji črk, da bodo berljivi na običajnem računalniškem ekranu, kjer jih bo večina ljudi pregledovala). Angleščina je prevladujoči jezik svetovnega spleta.

Opomba: V SEM smo letos naredili uvodno in zaključno špico Registra ŽKD, ki bo na voljo producentom. Film vedno naslovimo z imenom enote RŽKD, da se ohranja povezava.

B. PRESOJANJE USTREZNOSTI OBSTOJEČIH VIDEO PRIKAZOV

Karakteristične video prikaze tukaj obravnavamo kot avdiovizualna sporočila, oblikovana za UNESCOv Seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva, ob zavedanju cilja, ciljne publike, načina dostopnosti in ob upoštevanju UNESCOvih določil.

1. Namen, cilj video prikaza je z avdiovizualnim medijem predstaviti bistvo izbrane enote nesnovne dediščine.

2. Vsebina video sporočila: odgovori naj na 5 osnovnih in 3 UNESCOva vprašanja:

- **Kaj?** Kateri pojav nesnovne kulturne dediščine predstavljamo?
- **Kje in kdaj** ta pojav izvajajo?
- **Kdo** je nosilec dediščinskega pojava? (skupnost, društvo, družina, posameznik, ...)
- **Kako** ga izvaja?
- **Zakaj** ga izvajajo? **Kakšno vlogo ima pojav nesnovne dediščine v skupnosti?**
- **Kako se predaja znanje, vedenje?**
- **S kakšnimi izzivi se soočajo nosilci dediščinskega pojava?**

Čim več odgovorov naj nosi slika, manjši del pa izjave ali komentarji.

3. Oblika video sporočila:

Za informiranje javnosti so primerne filmske zvrsti kratek **dokumentarec**, **etnografski film**, **televizijski dokumentarec** (promocijski ali reklamni filmi, spoti, izrazito umetniški filmi uporabljajo manj primerne moduse avdiovizualnega izražanja).

4. Ciljna publika in dostopnost:

Karakteristični video prikazi za UNESCO so namenjeni širokemu profilu potencialnih uporabnikov, predvsem na spletnih portalih, zato naj glavino sporočil nosita slika in avtentični zvoki okolja, razlage naj bodo poljudne in izrazi razumljivi.

Vprašanja za presojanje ustreznosti obstoječega prikaza:

Ali video izdelek dosega namen – prikaže bistvo dediščinskega pojava?

Vsebuje vse pomembne podatke?

Je funkcijsko - oblikovna zvrst ustrezno izbrana?

Je filmski jezik izkoriščen (sporočilnost slike)?

Je video izdelek dovolj komunikativen, da nagovori širok krog gledalcev?

Dobijo tuji obiskovalci potreben kontekst, da razumejo prikazan dediščinski pojav?

So napisi, podnapisi in oznake čitljivi (tudi na majhnih ekranih)?

Je dolžina video prikaza ustrezna (pod 10 minut)?

So upoštewane zahteve UNESCA (jezikovne različice, tehnične karakteristike)?

Pred izdelavo karakterističnega prikaza je bistveno vprašanje: **Kako načrtovati koncept/scenarij, snemanje in montažo, da bo video prikaz dobro informiral o izbranem pojavu nesnovne dediščine in uspešno nagovoril širok krog gledalcev?**